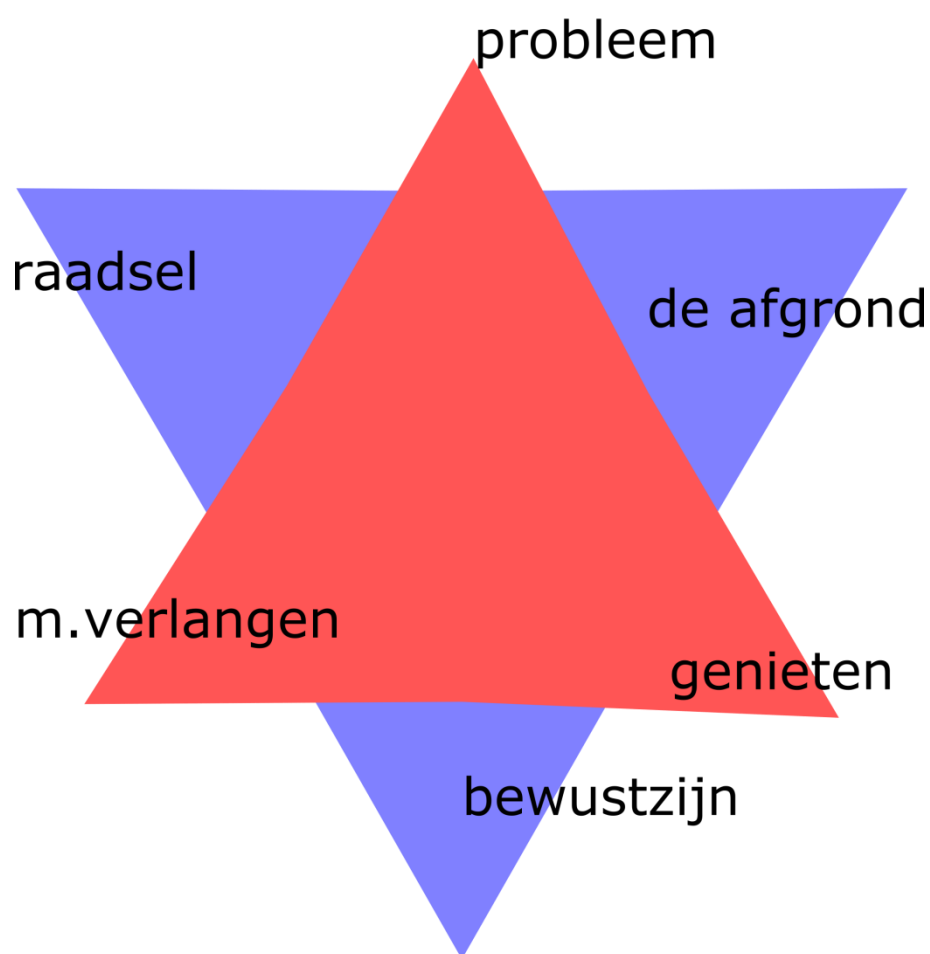

Zes gezichtspunten als gift van een weggelopen

Morgenster

Inleiding.

De mensheid heeft behoefte aan een nieuw groot verhaal. Het verhaal is al in de wereld(1). De beknopt geschetste gezichtspunten onderstrepen de essentie van het verhaal. Of het een groot verhaal wordt is geheel aan ons. Dat de Morgenster is weggelopen, hangt samen met haar essentie, de wens het goede te doen en een groot verhaal te worden.

Het verhaal is niet simpel. De structuur van het verhaal wordt weergegeven in de ster. Met de bovenste driehoek bevinden we ons in de tastbare en omschrijfbaar wereld. De onderste driehoek ligt als het ware voor ons bewustzijn en laat zich veel moeilijker in beelden vangen. Alle zes gezichtspunten cirkelen om het raadsel van de ethiek, een macht waarvan wij de dragers zijn.

De ware leerschool van het leven is het leven zelf. We zijn als een klomp klei, die van nature zich probeert te verwerkelijken, maar ook door het leven wordt gevormd. Heel de vorming van de mensheid spiegelt zich als het ware in de wording van één mens. Alle verhalen zijn verschillend, maar vertonen ook veel overeenkomsten. In dit verhaal wordt de persoonlijke queeste met de talrijke anekdotes niet verteld. Maar op de achtergrond zijn ze wel aanwezig.

Dit verhaal komt als een dringend appel richting iedereen. Bestudeer het rustig, probeer de inzichten goed onder de knie te krijgen en toetst ze in het eigen leven. Het delen van het verhaal met anderen is de logische tweede stap. Wanneer de inzichten zich, onder druk van de huidige problemen, snel verspreiden, dan zijn de geesten rijp voor de morele puls. Met enige humor kun je dan spreken over de wederkomst van de Messias, de komst van de laatste profeet of behandel een ander zoals je ook zelf behandeld wilt worden.

Gerrit van der Ent, 14 november 2021

Email; amberxl456@gmail.com

Het probleem.

De kern van het probleem is in feite vrij simpel. Vele duizenden jaren geleden gaf een schitterende gift in de vorm van het zelfstandig bewustzijn gestalte aan het ontstaan van de mensheid. Deze gift is een macht op zich, waar wij heel mooie dingen mee kunnen doen, maar die ook gemakkelijk misbruikt kan worden. Geweld was altijd al aanwezig, maar het misbruik van deze macht jaagt het geweld aan. Een tweede factor versterkt het web van geweld. Het zich los kunnen denken van het geheel of de totaliteit gaat bij vlagen gepaard met minder prettige gevoelens, die de nieuwe gave kunnen demoniseren, wat veelal meer geweld betekent. Om deze negatieve effecten van onze stap in de evolutie tegen te gaan werd vanaf het begin een ethisch vermogen meegeleverd. Dit bewustzijn is van nature al aanwezig, denk maar aan de zorg voor het jonge leven, maar moet ook geleerd worden. Dit nieuwe verhaal gooit de kinderen niet met het badwater weg, maar stoelt op voortschrijdend inzicht. Bij het scheppen van dit nieuwe verhaal is het goed te bedenken, dat een oude rijkdom verdwenen is. In vroeger tijden ging men na feesten van geweld beschaamd weer aan de slag met het opbouwen van een beter samenleven. In deze tijd is onze collectieve macht dusdanig gegroeid, dat deze ons voortbestaan op veel manieren bedreigt. De wens te overleven dwingt ons tot handelen.

Vanaf het begin van de mensheid is het vermogen tot ethiek aanwezig. In de vorm van natuurlijke goedheid schraagt dit vanaf het begin het menselijk bestaan, dat zonder deze goedheid onmogelijk zou zijn geweest. Voor een verdere ontwikkeling van het ethisch vermogen zijn inzicht en het gebruik van het gezonde verstand nodig. In een aantal kleine culturen is men ver gekomen in het terugdringen van het web van het geweld. In de hoofdstroom van culturen ging het slecht. Daar werd het recht van de sterkste verheerlijkt en werd de meerderheid van de bevolking tot slaaf gemaakt(2). In die tijd verspreidde zich het eerste grote verhaal en kwam het tot een omkering van de moraal. In kleine verhalen werd de boodschap van liefde en vrijheid neergelegd(3). Het is een tijd, waarin de heersers een sterk beroep deden op de Goden. Het nieuwe verhaal beriep zich op één God, die zich opstelde achter de armen en verdrukten. Het nieuwe verhaal verspreidde zich snel en heeft tallozen tot op de dag van vandaag geïnspireerd. Het gebruik van een Godsbeeld zette evenwel de deur open naar hernieuwd geweld. Om deze deur naar

meer geweld te sluiten, wordt dit beeld onder de vijfde hoekpunt van de ster bijgesteld. Er wordt getracht om het goede in de vorm van houvast te behouden, terwijl tegelijkertijd zichtbaar wordt gemaakt, dat een mogelijke God de wereld verlaten heeft en wij onze eigen broek op moeten houden. Tegelijkertijd vinden we troost in de zesde hoekpunt, want het raadsel van de ethiek is een macht van een andere orde, die bij ons hoort.

De menselijke wereld was in de loop van eeuwen sterk veranderd, maar het web van geweld is niet verdwenen. In een tijd van maatschappelijke veranderingen, zoals de groei van de markt, het begin van de industrialisatie, invloeden vanuit andere culturen, kwam een ander denken en daarmee een nieuw groot verhaal op(4). Dat verhaal bracht nieuwe maatschappelijke veranderingen, maar helaas ook feesten van geweld. Het nieuwe denken had het zwaartepunt nog te zeer in het zelf liggen en was te grijpend. Onder hoekpunt vier van de ster komen we daarover te spreken. Velen geven hoog op over de vermeend vrije markt, maar moreel bezien is ons politiek/economisch huis in de wereld een bouwval We zijn er nooit de baas in geweest en deze trein rijdt nu richting de afgrond(5).

De remedie blijft liggen bij goede bouwstenen voor het huis. In eerste instantie het inzicht, dat we door de ellende in de wereld collectief in een kooi leven. De ellende van anderen raakt ons en bederft veel plezier in het leven. Door het collectieve falen neemt de ster bij ons de kleding weg. Bij vlagen zijn we mens en meestal niet. Tegelijkertijd reikt de ster inzichten aan om betere keuzes te maken. Inzichten die de grote rol van de anderen laat zien. Het leven is als een brug met twee pijlers. Het op het eigen zelf gerichte denken is de ene pijler. Goed inzicht in de rol van de ander of het Andere is de tweede pijler.

De afgrond.

Naast mogelijk misbruik heeft het zelfstandig bewustzijn een eigenschap, die het geweld enorm kan aanjagen. Noodzakelijkerwijze komen we geheel los te staan van de wereld om ons heen ofwel de totaliteit. Een afgrond opent zich en deze laat zich bij vlagen voelen. Deze gevoelens van onrust zijn niet prettig en kunnen het zelfstandig bewustzijn zelfs demoniseren(6).

Het innerlijk zou je kunnen zien als een huis met twee verdiepingen. We beleven de wereld in de bovenverdieping. Op de benedenverdieping hebben we geen greep. In de filosofie kennen we dit fenomeen als de 'Ik' splijting. Je kunt niet in het punt van waarnemen komen. In deze hoekpunt van de ster bevinden we ons op de beneden verdieping, voor het feitelijke bewustzijn. We kunnen niet bij de knoppen van ons gevoel komen. Het Andere, alles wat buiten ons bestaat, zou je als onze plaats kunnen zien. Wij worden bij vlagen van die plaats gedrukt en dat voelt niet prettig. De vervelende gevoelens of existentiële angsten, die opborrelen uit de afgrond, zijn een zaak om goed over na te denken. Ze zijn niet louter negatief, maar hebben een functie. Ze maken dat we gaan wonen en werken om aan ons bestaan beschutting te geven. Ze prikkelen ook tot nadenken of op zoek te gaan naar het waarom van deze gevoelens. Vluchten voor deze gevoelens is heel begrijpelijk, maar niet verstandig. Door alles heen kunnen ze je steeds opnieuw bij de strot grijpen. De beste remedie is het dulden, wetend dat ze wel weer over zullen waaien.

In het nieuwe stramien van denken wordt uitgebreid stil gestaan bij dit aspect van het leven. Je zou de menselijke wereld met enige fantasie kunnen zien als een totaliteit of ijsveld. Bij de geboorte zijn de scheuren al daar, maar de eerste jaren leven we net als de dieren. Altijd in het heden. Dan breken we langzaam los en ontstaat het zelfstandige denken. Normaal gesproken is er veel houvast en gaat dit proces geleidelijk. Maar allengs komen we lossen en zijn we een schots op een naamloos gekrioel van deeltjes in een oceaan. De vlagen van onrust nemen niet alleen toe, maar kunnen ook heftiger worden. In de wereld verdwijnt de warmte van het nest en moeten we zelf onze weg vinden. Het leven reikt veel houvast aan in de vorm van werk, nieuwe relaties, een soulmate, kinderen, etc. Rijkdom komt en verdwijnt ook weer. De oceaan onder de ijsschots lijkt ons te

verslinden, zal dat uiteindelijk ook doen en we weten dat. Uiteindelijk is leven ook altijd afscheid nemen.

De rol van de anderen is duidelijk, wanneer je nog een beeld in ogenschouw neemt. In de filosofie meende men de kern van het bestaan te vinden door alles door te strepen. Met het 'Ik denk, dus ik besta!' dacht men de bodem bereikt te hebben. Maar dit is het probleem van het Westerse denken, wat sterk egologisch is. Je kunt deze uitroep ook doorstrepen en dan spiraal je verder naar beneden het grondeloze in. Slechts de aanraking van de ander kan deze val stoppen.

Deze alinea schetst het belang van de andere pijler van de brug. Alles komt van de anderen. We denken soms heel origineel te zijn, maar vaak valt niet meer dan het kwartje. We weten iets, dat we al eerder gehoord hebben, te combineren in een praktische situatie. Zonder de anderen is er geen leven. Alleen op een onbewoond eiland worden we na verloop van tijd krankzinnig. Het contact met en het respect van de anderen zijn de zuurstof van het bestaan. Zonder deze aanrakingen kan de greep van de afgrond op het bestaan toenemen en een individu bij vlagen of voor langere tijd demoniseren.

Wat werkelijk betekenis krijgt tegen de achtergrond van de afgrond is onze vrijheid. Te pas en te onpas nemen we dit woord in de mond, maar heeft het weinig betekenis. De mogelijkheid te kunnen stemmen of je mening te kunnen geven heeft weinig om het hand. Degenen aan de macht hebben allang geleerd om daar creatief mee om te gaan. Op de achtergrond dicteert de markt de werkelijkheid en weten velen hun zakken goed te vullen. Veelal is er sprake van een ongemak, wanneer wij het woord vrijheid in de mond nemen.

Werkelijk vrij zijn, betekent het vermogen hebben om tegen de eigen diepste angsten in te gaan.

Voorbeelden doen zich in het eigen leven voor, waarbij diepste angsten een grote rol spelen. Bijvoorbeeld bij de bedreiging van een ander op straat, scheuringen in de eigen relatie, een dreigend onheil of molest. Je kunt deze angsten de kop in drukken door vertrouwen te houden in de ander. Wanneer het lukt om de boze geesten in het eigen zelf te bedwingen, is er rust voor een optreden, waarin wijsheid en het belang van de ander voorop staan. Een moment van de ultieme vrijheid.

Het genieten.

Met het genieten belanden we gelukkig weer in de concrete of tastbare wereld. Het genieten is een vlucht hoger, dan wat dieren ervaren. Dieren kunnen ook heel blij zijn, maar dankzij ons zelfstandig bewustzijn, dat voor en achteruit kan kijken in de klokkentijd, weten we, dat er nog meer op komst is. Dat is genieten. De nectar van het leven. Het is uitermate functioneel, want het maakt, dat we van het leven houden. We kunnen veel ontberen, wanneer we later maar weer kunnen genieten.

Wanneer je naar kleine kinderen kijkt, dan kunnen die geheel opgaan in het spel en volop genieten. Het ware leven schittert in hun ogen. Ze zijn heel open, direct en transparant. Ouderen warmen de handen graag aan de kinderwereld. Deze rijkdom zijn ze onderweg kwijt geraakt. Met het stijgen van de leeftijd komen mensen vaster te zitten in het web van geweld. Van nature is het geweld al daar en hebben kinderen middelen om zich te verdedigen. Ze moeten leven in een gewelddadige wereld en leren om weerbaar te zijn.

Het tot wasdom komen van mensen, gaat veelal met verlies gepaard. De warmte van het nest verdwijnt en mensen worden nadrukkelijker geconfronteerd met de zwaarte van het bestaan. Velen hebben onder dit verlies aan houvast te lijden en samen met een verschil in karakters ligt hier een bron van veel conflicten binnen families. Zeker wanneer ook problematische anderen in het spel zijn, die zich al snel manifesteren als zwarte schapen in de familie. Achter de schijn doet het web van geweld zijn werk en is er sprake van een stille oorlog. De mensen, die je het dichtst onder de huid hebt, kunnen je het diepste kwetsen. Maar dat alles hoort bij de leerschool van het leven en kun je ook als uitdaging zien.

Gelukkig reikt het leven veel aan in de vorm van vriendschappen, werk, een woonplek, soulmate, kinderen, etc. We willen allemaal gelukkig zijn en volop genieten. Dat is de nectar, maar niet het doel van het leven. Het doel ligt in de ethiek. Zien, dat we niet individueel in een kooi zitten, maar ook collectief. We zijn immers onze kleding kwijt en het wordt tijd, dat we daar een einde aan maken. De sleutel van onze kooi hebben we niet zelf in handen, maar die ligt bij de anderen. Slechts in het bevrijden van de anderen, kun je ook het eigen zelf bevrijden.

Het web van geweld wordt aangejaagd door nog een ander fenomeen. Als wezens zijn we sterk onderhevig aan de nabootsende begeerte. Er worden talrijke beelden in ons neergelegd, die vanuit het oogpunt van welzijn en geluk nagejaagd dienen te worden(7). Een sterk en niet onschuldig beeld is dat van het liefdesideaal. Dit kan de aanleiding zijn tot lichte, doch zeer zeker geen onschuldige vormen van krankzinnigheid. Het ideaalbeeld wordt over een ander geprojecteerd en die wordt niet werkelijk meer gezien. Wanneer het beeld in duigen valt, dan kan dit aanleiding geven tot veel geweld. Dit is een voorbeeld, maar er zijn talrijke beelden, die ons handelen beïnvloeden. De markt speelt een grote rol in het stimuleren van de nabootsende begeerte en spiegelt op talrijke manieren verlossing voor van de verpletterende zwaarte van het bestaan. De vakantie- en medische industrie hebben er diepe wortels. Vooral takken van vrij jonge zachte wetenschappen, met teveel pretenties, vormen de nieuwe godsdienst van deze tijd. Dankzij de door de markt opgezweept verlangens, pretenderen zij verlossing te brengen en wordt er lustig met therapieën en pillen rondgestrooid. In deze samenleving menen velen gelukkig te zijn, maar dat is schijn. De lelijkheid druipt van de schoon gepoetste façades en de ogen zijn doods. Het ware leven, dat er ooit in schitterde, is verdwenen.

De remedie ligt in de ethiek. Weerstand bieden aan de verleidingen van de markt en gezond leren leven. Dat is geen kleinigheid. Vaak gaat daar de helft van de energie daaraan op. Het stevig leren staan op het gladde hellende vlak van het leven, in de wetenschap, dat we kwetsbaar zijn en de anderen nodig hebben. Wanneer er voldoende draagvlak is kun je een ander met problemen stapsgewijs steunen. Een spel, dat geleerd moet worden. Tenslotte is er het politieke engagement. Er is fantasie voor nodig, maar het is niet onmogelijk om de grote kooi of het web van geweld terug te dringen. Door met de problemen van anderen of de wereld bezig te zijn, verschuift het zwaartepunt van de aandacht voor het eigen zelf naar de andere pijler van de brug. Dat lijkt lastig en velen hebben er aanvankelijk slechte ervaringen mee opgedaan. Daarom worden ethische uitdagingen hardnekkig vermeden. Maar lukt het eenmaal, dan brengt deze stap niet alleen verlichting ten aanzien van het eigen zelf, ligt er een mogelijke schat aan ervaringen, die blijvend genot geeft.

Het bewustzijn.

In het heden wonen we als het ware in een huis met twee verdiepingen. We kunnen de benedenverdieping niet waarnemen en hebben er geen greep op. Toch is het belangrijk om een zeker idee te hebben over wat daar gebeurt. Het heden is een omslagpunt in de door ons waarneembare klokkentijd. Maar het kan niets van die tijdslijn hebben, dus heeft het waarschijnlijk een andere tijd ofwel is er sprake van een andere dimensie. Elk heden moet ook los staan van een vorig heden, anders kan de cruciale vrijheid niet bestaan en zit alles als een taaie massa van oorzaak en gevolg aan elkaar. Het menselijk lichaam en vooral het verstand kan gezien worden als een conditie, waarin deze andere tijd kan opvlammen en sterven, zonder dat er klokkentijd verloopt. Deze gebeurtenis, tegelijk met alle prikkels, die het heden in dat punt treffen, wordt vastgelegd en gekoppeld aan een stukje klokkentijd. In een nieuw heden, kunnen deze beelden tot een film aaneen geregen, teruggehaald worden. De wereld licht dan voor ons op en we zien deze als film. Zodanig, dat het lijkt, dat er niets anders is dan die film. Het ware leven zien we niet en dat is maar goed ook. We zouden het grote geheel moeten verstaan of anders acuut grijs worden van angst. Door de werking van het bewustzijn wordt de wereld als het ware toegedekt met een laagje fenomenen. Het ontdekken van de wereld is ons grote avontuur.

Het bovenstaande is mogelijk het moeilijkste stukje van heel het verhaal. We zijn in het heden weer op de benedenverdieping van het bewustzijn beland. Dat bewustzijn is als een computer met beperkingen. Het bewustzijn heeft randvoorwaarden en je kunt daar niet buiten treden. Het bovenstaande laat de complexiteit van het bewustzijn zien en misschien is dat het beste om te onthouden. Het is een vermogen, dat beperkt is. We zien wel, maar ziende zijn we ook blind. Er is veel, dat we niet zien. Als een rupsje nooit genoeg zet het bewustzijn met behulp van de anderen een wonderlijke wereld om in formaties aan kennis in het innerlijk. Dit proces kan geleidelijk de verwondering doden, zodat alles meer van het zelfde wordt. Het bewustzijn werkt heel grijpend of met een duur woord totaliserend. Dit gegeven maakt, dat we ook heel kritisch moeten staan tegenover het eigen bewustzijn. Dit inzicht kan ons sieren met een zekere bescheidenheid, zeker in de omgang met anderen, die andere denkbeelden koesteren. We behoeven niet alles te grijpen of te

begrijpen. Juist rust en bescheidenheid maken, dat we de samenhang in het geheel beter leren zien.

Naast de beperkingen is het bewustzijn ook een cruciaal centrum als het om ethiek gaat. Veel goedheid is van nature al aanwezig, maar veel moet ook geleerd worden. Het gezonde verstand is niet alleen de plaats waar kennis wordt vergaard, maar ook het wikken en wegen plaats vindt. Morele prikkels zijn soms al heel vroeg daar. Menig kind wordt daar mee geconfronteerd, geeft van nature heel spontaan en later meer overwogen mantelzorg. In het opnemen van deze handschoen komt ook de waarom vraag op en begint door een samenspel van factoren een queeste. De zoektocht naar het waarom. Een zoektocht die soms een heel leven kan duren. En daar spiegelt het persoonlijke zich weer in de verhalen van heel veel anderen en in feite in het verhaal van de mensheid als geheel. Met de vruchten van die queeste orden je het eigen bestaan. De grootste strijd ligt niet buiten onszelf, maar in onszelf. Meester worden in het eigen huis of zelf is niet eenvoudig. De eerder besproken hoekpunten van de ster laten dit zien. Het is niet gemakkelijk om baas te zijn over de diepste angsten. Evenmin is het gemakkelijk om weerstand te bieden tegen de verleidingen van de markt. Gezond en sober leven is in deze tijd van overvloed niet eenvoudig. Maar het is wel de basis om een gezonde baksteen voor een gezond politiek/economisch huis te kunnen zijn.

Leven is als tuinieren. Het op orde brengen en houden van het eigen bestaan, kost heel wat energie, maar gaat geleidelijk steeds gemakkelijker. Het steun geven aan enkele problematische anderen is de tweede grote stap, als het om ethiek gaat. Kwetsbare anderen, die nu als ziek terzijde worden geschoven, zijn in feite onze gidsen naar het goede. Wanneer het lukt om zulk een leven wat draaglijker te maken, is dat al heel wat. Niet gemakkelijk, maar deze ervaringen maken het leven wel boeiender en leveren een blijvende schat aan anekdotes op. Als het ware het tweede niveau van tuinieren. Het derde niveau ligt in het politieke engagement. Waar duidelijk behoefte aan is, zijn rijpe goed ontwikkelde bakstenen. Wat de Katharen in vroeger tijden de goede mensen zouden noemen, die leidend waren in de gemeenschap. De ultieme vorm van tuinieren is dit project. Het organiseren van een morele puls, niet alleen om antwoord te geven op de dreigingen van deze tijd, maar ook om moreel bezien schoon schip te maken. In dat alles speelt het gezonde verstand de centrale rol.

Het metafysisch verlangen.

Tussen de eigen binnenwereld en de wereld buiten ons gaapt een kloof. Deze afgrond brengt de existentiële angsten voort. Maar de kloof scheidt ook een verlangen, dat niet vervuld kan worden. Een diep verlangen, dit raadselachtige erbuiten te verstaan. Op die kloof zijn talloze verhalen gaan bloeien, ontstond een geesten- en godenwereld, werden in het denken van mensen religieuze bouwwerken opgetrokken en nog veel meer, wat houvast leek te geven. Vooral het laatste is belangrijk. In deze raadselachtige wereld, waarin de angsten het brein kunnen demoniseren, het geweld bij vlagen bloeit, is er een diepe behoefte aan houvast.

In het web van geweld, dat groeide, werden die beelden op grote schaal misbruikt. De hiërarchie werd opgerekt en sommigen plaatsten zich in de buurt van de Goden, die het geweld om de orde te handhaven zouden legitimeren. Tallozen aan de basis van de samenleving werden tot slaaf gemaakt en zonnodig vertrappt. Het eerste grote verhaal verspreidde zich snel en kwam met een omkering van de moraal. Wees lief en wees vrij!(2). Deze simpele boodschap werd in kleine verhaaltjes verpakt, om misbruik tegen te gaan(3). Deze boodschap verspreidde zich razendsnel, maar bij zulk een machtsvorming zijn de consequenties nogal heftig. Mensen gaan conflicten liever uit de weg en geven de eigen verantwoordelijkheid graag weg. Dit maakt dat de sterken altijd misbruik kunnen maken van de situatie en in andere gedaanten terugkeren. Steeds waren nieuwe revoltes en opmerkelijke projecten nodig, die de kern van de boodschap opnieuw onderstreepten.

Voor de Franse revolutie kwam het denken in een stroomversnelling en dacht men deze nieuwe ideeën tot hoeksteen te kunnen maken van de broodnodige maatschappelijke vernieuwingen. De drijvende kracht achter dit nieuwe verhaal was de opkomst van de industrie en de uitbreiding van de markt. Het nieuwe verhaal zette zich begrijpelijk tegen het oude af, wat aanleiding gaf tot veel wrijving. De strijd in de eeuwen erna inspireerde tot veel vernieuwingen, maar zag veel leed in de vorm van een brute exploitatie van grote delen van de wereld, oorlogen en vormen van denken, die het geweld bevorderden. Deze pijnlijke ervaringen brachten ook nieuw inzicht. Zo werd er, hoewel mensen biddend de gaskamers in werden gedreven, niet ingegrepen. Dit leert, dat wanneer er een God is, deze

vooral als passiviteit of natuur gezien moet worden. De natuur heeft gestalte gegeven aan een wezen, dat totaal los staat en tot ontkenning in staat kan zijn. In feite een groots compliment voor een mogelijk scheppende kracht. Maar ook bij het denken kwam ook een groot vraagteken te staan. Hoewel het meeste denken heel idealistisch en bevrijdend wilde zijn, gaven zekere vormen van denken al snel ruimte aan een bloedig optreden tijdens de Franse revolutie(4). Het denken in zichzelf vormde een probleem, want het is veel te grijpend ofwel totaliserend. Theorieën zijn bloemen, maar niet de wortels van de praktijk. Wanneer het meer bescheiden was geweest en zich niet zo had afgezet tegen het eerste grote verhaal, dan was de geschiedenis anders verlopen. Beide verhalen brengen schatten aan ervaringen voort en het is vooral belangrijk omzichtig om te gaan met het houvast, dat ze aan mensen geven.

Het derde nieuwe verhaal wil geen beweging worden en zeer zeker geen macht vormen, in de gebruikelijke zin. Dit nieuwe verhaal of paradigma, dat al in de wereld is, stelt de vraag centraal of de mens wel een ethisch wezen is. Daarop komt een positief antwoord. Het antwoord op het web van geweld was altijd al daar. Met het zelfstandig bewustzijn werd ethiek als macht van een andere orde meegeleverd. Deze macht kan slechts via mensen werken en stelt de menselijke soevereiniteit centraal. Wees niet alleen lief, maar vooral vrij! Dit project legt door het aanreiken van een zestal inzichten uit, wat dit in diepste zin betekent. Deze inzichten besteden vrij veel aandacht aan de invloeden, waaraan wij bloot staan. Werkelijk soeverein zijn is geen eenvoudige zaak. Nog lastiger is het inzicht, dat de politiek niet in beton gegoten is. Wij zijn de dragers van de politiek en het gaan voor directe democratie op hoofdlijnen is gezien de huidige technologie een volgende logische stap naar meer vrijheid, mits we daar een ethische invulling aan willen geven. Het volk wordt dan de baas, wat in feite een communistisch ideaal is, dat we aan anderen voor kunnen leven. De morele puls is een politieke kunstgreep, die op de universiteit werd voorgeleefd. Op internet en de media bespreek je heel onze problematiek op hoofdlijnen en je gebruikt een verkiezingsmoment om de bevolking te vragen eenmalig te stemmen op de cicadenpartij, die bij voldoende stemmen het mandaat krijgt de grondwet te herschrijven. Het zich direct uitspreken over de hoofdlijnen komt dan bij de bevolking te liggen en via een districtenstelsel kunnen we een goede vertegenwoordiging regelen. De ultieme vorm van democratie.

Het raadsel.

We gaan weer naar de benedenverdieping van ons huis met twee verdiepingen in het heden. Wanneer je dicht in de buurt van het raadsel wilt komen, dan is het goed om na te denken over de fenomenen ethische gevoeligheid en schaamte. Hoewel we in de scheppingsact in het heden totaal los komen te staan van het Andere, blijft deze nabijheid passief invloed houden.

Deze nabijheid, wat ook wel ons diepste zelf genoemd wordt, maakt de ethische gevoeligheid mogelijk. Het is belangrijk om deze relatie niet te schaden. Wanneer mensen door een speling van het lot dieper het web van geweld worden ingezogen, bijvoorbeeld bij gewapende conflicten, dan treedt schade op, die zich moeilijk laat herstellen. Bij kindsoldaten wordt de ondergrond bewust vernield om ze geschikt te maken voor het gebruik van nog meer geweld. Talrijk zijn de fenomenen in de wereld, die dit illustreren.

Het Andere drukt zich ook uit in de schaamte. Dit gevoel is als het ware een explosie van het Andere in het zelfde en jaagt het bloed naar de kaken. Wij mensen kunnen mooie ideeën ontwikkelen om het grijpen te rechtvaardigen, maar diep in onszelf weten we, dat dit niet deugd of schuurt het. Daar hoeft geen boze opzet achter te zitten. De leerschool van het leven problematiseert het bestaan en het is niet altijd eenvoudig om goede oplossingen te vinden. Met vallen en opstaan vinden we niet alleen onze weg, maar bouw je ook verder op de resultaten van anderen.

We worden in het bestaan geworpen, dat een zeker natuurlijk verloop kent, maar ook bij vlagen wordt geproblematiseerd. Soms mond dat zelfs uit in een levenslange queeste. Daarin werd niet alleen de waarom vraag beantwoord, maar mocht ook een heel lastig stramien van denken eigen gemaakt worden, dat geheel draait om het fenomeen ethiek. In een langdurig activistisch bestaan mocht deze macht getoetst worden en deze macht blijkt op een raadselachtige wijze te werken. Nu kunnen over dit raadselachtige een aantal anekdotes worden verteld, maar deze blijven altijd de subjectieve belevenis van de verhalenverteller. Ook de vaststelling dat er tijdens deze queeste sprake is van een omslag. In het oprapen van de handschoen, het antwoord geven op de morele uitdagingen, is er naast een bewegen, ook een bewogen worden. Je fungeert zelf als denktank, maar ethiek als macht van een andere orde lijkt mee te

bewegen. Er is een blijvende interactie met anderen, maar ook steeds meer een alleengang. De complexiteit van het nieuwe stramen van denken maakt dit proces onvermijdelijk. De vertaalslag is nog niet gemaakt en veel ogen worden bij uitleg al snel glazig. Geleidelijk gaat dat dit uitleggen beter, maar dan vraagt bewustzijnsverandering ook om een collectieve sprong, zoals het verhaal van de honderdste aap leert. Zonder anderen kun je niet leven. Open geesten begonnen een steeds grotere rol in het leven van deze verhalenverteller te spelen. Uitermate boeiende relaties, want het leven is er niet alleen problematischer, maar ook naakter. Deze jarenlange beschutting door een handvol open geesten heeft in de ogen van de schrijver ook een symbolische betekenis. In dit gebaar wordt het unieke van elk mens opnieuw onderstreept en drijft ethiek als macht van een andere orde lichtelijk de spot met de menselijke arrogantie.

De nabijheid van het Andere ofwel ons collectieve falen om ons ethisch vermogen ten volle te benutten, doet ook de kooi ontstaan. De morele prikkels of uitdagingen in de wereld raken ons. Omdat er niet afdoende antwoord wordt gegeven, bederven ze veel plezier in het leven. Natuurlijk trachten we onszelf vrij te pleiten en zijn er talrijke handige rationalisaties. Maar deze uitvluchten laten de kooi niet verdwijnen. De ster is daar heel duidelijk over. Zolang er geen gezond politiek/economisch huis staat, falen we collectief. We zakken door het misbruiken van de macht van het zelfstandig bewustzijn, beneden het morele nulpunt. Onze ondergrond is in kleine kinderen of dieren nog duidelijk zichtbaar. De sieraden in de vorm van openheid, directheid, echtheid en levendige blikken in de ogen bezitten wij niet meer. Wij dwepen met kunst en cultuur, wat niet meer dan schaamlappen zijn om een geheel andere armoede te bedekken. We leven in het landschap van het beest en het wordt tijd om dit beest te gaan binden. Vooral ook het beest in het eigen zelf, want in het huidige tijdsgewricht lijkt de dood te regeren. De ster heeft onze kleding weggenomen, maar houdt nieuwe kleding voor. Slechts een handvol inzichten volstaan. Onze soevereiniteit is de kroon op ons hoofd en de sterren rond het hoofd zijn onze zorgtaken. Wanneer het lukt om ethiek tot hoeksteen van het persoonlijk leven en het politiek/economisch huis te maken, verdwijnt de kooi en worden we ethisch gezien mensen. De eerste straal van de Morgenster komt als een uitnodiging, want slechts mensen kunnen de dragers van die macht zijn.

Beknopte literatuurlijst met toelichting.

- (1) Emmanuel Levinas/ Jan Keij – Het werk van de eerste vormt de rode draad in deze paper. De laatste heeft een proefschrift geschreven over het werk van E. Levinas en zijn werk toegankelijker gemaakt in het Nederlandse taalgebied. Van zijn hand verschenen verschillende werken, die zeer de moeite waard zijn.
- (2) Tom Holland – Heerschappij. Hoe het Christendom het Westen vormde. Een goed overzicht van deze ontwikkelingsgang, aangevuld met tal van anekdotes.
- (3) De Bijbel – De gelijkenissen in het nieuwe testament ademen de boodschap van liefde. Veel verhalen in het oude testament kwamen tijdens de queeste en mede dankzij het werk van andere schrijvers in een ander licht te staan. Het is belangrijk ze niet heel letterlijk te nemen, maar te luisteren naar wat een verhalenverteller te vertellen had. Hoe maak je dat een verhaal de tijd overleeft en in welke mate kun je de eigen nek uitsteken, zonder de kop letterlijk te verliezen.
- (4) Philipp Blom – Het verdorven genootschap. Geeft een inkijkje in de wereld van de denkers in die tijd. Meerdere werken van Phillip Blom zijn zeer de moeite waard.
- (5) Bas van Bavel – De onzichtbare hand. Dit werk geeft een goed historisch overzicht van de ontwikkeling van de markt. Een zich herhalende geschiedenis van opkomst en verval. Bij het laatste keert het kapitaal zich tegen het welzijn van mensen en komt een genadeloze kapitalisme om de hoek kijken.
- (6) Joseph Conrad – Reis naar het hart van de duisternis. Geen schrijver heeft de diepte van de afgrond zo goed weten te vangen in woorden. Het naamloze gekrioel van de natuur in het oerwoud, dat de hoofdrolspeler langzaam krankzinnig maakt. 'De schreeuw' van de schilder Edvard Munch laat eenzelfde afgrijzen zien. Het leven is verschrikkelijk.
- (7) René Girard – Diverse werken. De man van de nabootsende begeerte, de invloed van beelden in ons, het zondebok mechanisme en de verdoezeling van het geweld in veel oude verhalen en mythen. Deed veel vergelijkend onderzoek aan de hand van de literatuur